

CHUẨN BỊ BƯỚC VÀO MỘT THẾ KỶ MỚI, MỘT THIÊN NIÊN KỶ MỚI

GS.VS. Nguyễn Văn Đạo

Chúng ta đang chứng kiến sự phát triển vũ bão của cuộc cách mạng khoa học - công nghệ và sự hình thành một nền văn minh mới - nền văn minh trí tuệ. Trong bối cảnh đó, đất nước ta chỉ có thể tiến hành công nghiệp hoá và hiện đại hoá thành công bằng cách tận dụng những thành quả khoa học và công nghệ của thế giới hiện đại, bằng việc phát huy tiềm năng lao động dồi dào được đào tạo với chất lượng cao. Biện pháp đúng đắn để phát triển đất nước là coi trọng giáo dục và đào tạo, thực sự đặt nó vào vị trí quốc sách hàng đầu.

Loài người tiến bộ đang khao khát hướng tới một mục tiêu phát triển kinh tế, xã hội nhằm nâng cao đáng kể chất lượng sống cho con người, trong sự kết hợp hài hoà giữa điều kiện vật chất và điều kiện tinh thần, giữa mức sống cao và nếp sống đẹp, vừa an toàn, vừa bền vững cho tất cả mọi người, cho thế hệ ngày nay và muôn đời con cháu mai sau. Nói theo cách của Việt Nam: Thực hiện dân giàu nước mạnh, xã hội công bằng, dân chủ, văn minh.

Vào thời kỳ của những thế kỷ trước, khi lao động thủ công đóng vai trò chủ yếu, thì các yếu tố lao động và đất đai đóng vai trò động lực. Đến thời kỳ cách mạng công nghiệp thì lao động, vốn, kỹ thuật và phương pháp quản lý được xem là những yếu tố chủ chốt của tăng trưởng kinh tế. Trong thời đại của cuộc cách mạng khoa học và công nghệ hiện đại với sự tiến đến nền văn minh trí tuệ, đến các “xã hội thông tin”, trong đó “thông tin” trở thành nguồn tài nguyên quan trọng của mọi quốc gia, việc “tin học hoá” tạo nên những chuyển

biến nhanh chóng về lượng cũng như về chất của nền kinh tế thế giới, thì con người được vũ trang bằng những tri thức khoa học sẽ là một động lực cơ bản của sự phát triển.

Ngày nay, các quốc gia đều ý thức được rằng giáo dục không chỉ là phúc lợi xã hội, mà thực sự là đòn bẩy quan trọng để phát triển kinh tế, phát triển xã hội. Các nước chậm tiến muốn phát triển nhanh phải hết sức quan tâm đến giáo dục và đầu tư cho giáo dục chính là đầu tư cho phát triển. Chỉ có một chiến lược phát triển con người đúng đắn mới giúp các nước thuộc thế giới thứ ba thoát khỏi sự nô lệ mới về kinh tế và công nghệ. Tổng bí thư Đảng cũng đã nói nhân dịp khai giảng năm học 1995 - 1996: “Con người là nguồn lực quý báu nhất, đồng thời là mục tiêu cao cả nhất. Tất cả do con người và vì hạnh phúc của con người, trong đó trí tuệ là nguồn tài nguyên lớn nhất của quốc gia. Vì vậy, đào tạo nhân lực, bồi dưỡng và trọng dụng nhân tài là vấn đề có tầm chiến lược, là yếu tố quyết định tương lai của đất nước”.

Đất nước ta với số dân đông, đứng hàng thứ 13 trên thế giới (74 triệu), đất hẹp (33 triệu hecta), tài nguyên thiên nhiên có hạn, lại trải qua nhiều năm chiến tranh ác liệt, nền sản xuất còn lạc hậu, dân còn nghèo (thu nhập 250USD/người/năm, đứng thứ 150 trong số 173 quốc gia), chỉ có thể tiến hành công cuộc công nghiệp hoá, hiện đại hoá bằng cách dựa vào những thành tựu của khoa học và công nghệ của thế giới hiện đại, dựa vào lực lượng lao động được đào tạo với chất lượng cao, chứ không phải dựa vào tài nguyên thiên nhiên.

Nếu dân tộc ta không vươn lên nhanh chóng theo con đường riêng của mình để bắt kịp các nước tiên tiến trong vài thập kỷ tới thì sẽ bị rơi vào một thế lệ thuộc mới và khó có thể giữ được độc lập, tự do. Độc lập và giàu mạnh phải đi liền với nhau. Để hoàn thành sứ mạng lịch sử của sự nghiệp công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước chúng ta phải phát huy yếu tố con người. Nếu như trước đây chúng ta đã có một lớp người kiên cường cách mạng, đảm bảo cho sự toàn thắng của cách mạng giải phóng dân tộc thì ngày nay đất nước ta cần có những con người có tri thức, có kiến thức khoa học và công nghệ, kỹ năng lao động, khả năng sáng tạo, cần cù, có tính kỷ luật, có lý tưởng cao đẹp: Phấn đấu để “dân giàu, nước mạnh xã hội công bằng, dân chủ, văn minh”. Những dự báo dựa trên cơ sở khoa học của thế giới cho thấy rằng, nếu biết tận dụng những ưu thế của cuộc cách mạng khoa học và công nghệ ngày nay, các nước đang phát triển có cơ may thực hiện giai đoạn công nghiệp hoá chỉ trong vòng vài mươi năm, trong khi mà trước đây các nước tư bản đã từng trải qua hàng trăm năm ở giai đoạn này!

Học vấn là nền tảng của sự phát triển và phồn vinh. Số mệnh cao cả của nền giáo dục của chúng ta là đào tạo nên những con người toàn diện cả về tri thức và khoa học lẫn đạo đức, nhân cách, làm cho thế hệ trẻ nước ta nhận thức có cơ sở khoa học và tự giác đi theo con đường chúng ta đang đi, tạo cho họ những hoài bão lớn lao, góp phần xây dựng một đất nước Việt Nam có kinh tế phát triển cao và hài hoà về mọi mặt.

Ngày nay, kiến thức của loài người tăng lên nhanh chóng. Do vậy trong một đời người, ít nhất người ta phải được đào tạo lại một vài lần và việc giáo dục thường xuyên, học và tự học suốt cuộc đời sẽ là một yêu cầu bắt buộc của cuộc sống. Tình hình này đòi hỏi việc giáo dục ở nhà trường những đổi mới cơ bản. Giáo dục phải vô trang cho người học sinh tinh thần tự chủ, óc sáng tạo, độc lập suy nghĩ, phương pháp tư duy khoa học, những kiến thức cơ bản và ngoại ngữ để sau đó họ có thể tự học, tự phát triển suốt cuộc đời. Vai trò người thầy trở nên quan trọng hơn bao giờ hết. Thầy còn phải là một tấm gương sáng cho học trò về phẩm chất và nhân cách. Một hệ thống tài liệu, giáo trình, sách báo tham khảo chất lượng cao, hấp dẫn cần được đảm bảo cho mọi tầng lớp nhân dân, từ trẻ em vỡ lòng đến người lớn tuổi. Rồi đây, giáo dục sẽ trở thành một ngành công nghiệp chất xám đồ sộ, hiện đại với đội ngũ giáo viên hùng hậu - những người có trí tuệ cao, có đời sống vật chất dồi dào, được tôn vinh trong xã hội.

Trong điều kiện hiện nay, chất lượng đào tạo có vai trò quyết định đối với sự tồn tại và phát triển của một trường đại học. Có đào tạo chất lượng cao mới đáp ứng được yêu cầu phát triển của đất nước, mới đảm bảo cho sự thắng lợi của sự nghiệp công nghiệp hoá và hiện đại hoá đất nước, cán bộ đào tạo ra mới được xã hội chấp nhận và trường đại học mới có thể tồn tại và phát triển.

Đại học Quốc gia Hà Nội ra đời trong bối cảnh: Hoạt động giáo dục, đào tạo và nghiên cứu khoa học ngày càng gắn bó chặt chẽ với yêu cầu phát triển của nền kinh tế, xã hội. Nâng cao chất lượng đào tạo đại học đã trở thành mối quan tâm hàng đầu của toàn xã hội, việc đổi mới đại học, việc xây dựng một số đại học lớn, đa ngành, chất lượng cao đang trở nên bức thiết, không thể chần chừ. Đó là Thiên thời. Đại học Quốc gia Hà Nội hoạt động trên địa bàn của Thủ đô, nơi có các cơ quan lãnh đạo đầu não: Trung ương Đảng, Quốc hội, Chính phủ, các đoàn thể Trung ương. Hà Nội là Thủ đô của nền văn hoá, có ngót một ngàn năm lịch sử với nhiều truyền thống tốt đẹp. Đó là Địa lợi. ĐHQGHN có tiềm năng to lớn về cán bộ, nơi tập hợp một đội ngũ đông đảo các giáo sư, các nhà khoa học đầu ngành trong nhiều lĩnh vực - đặc biệt là

các lĩnh vực khoa học cơ bản; ĐHQGHN được sự quan tâm hợp tác, giúp đỡ của nhiều trường Đại học và Trung tâm khoa học trên thế giới. Đó là Nhân hòa. Một đại học hội tụ đủ cả ba yếu tố như trên chắc chắn sẽ phát triển nhanh chóng, sẽ đi đầu trong sự nghiệp đổi mới giáo dục đại học, vươn lên đáp ứng yêu cầu to lớn của sự nghiệp công nghiệp hoá và hiện đại hoá đất nước.

Trong những năm tới đây ĐHQGHN phấn đấu để đào tạo, nghiên cứu khoa học đạt hiệu quả lớn, trở thành một Trung tâm hàng đầu quốc gia trong lĩnh vực giáo dục và đào tạo đại học, nghiên cứu khoa học, cung cấp được những chuyên gia giỏi trên nhiều lĩnh vực, đào tạo và tạo nguồn nhân tài cho đất nước, đáp ứng yêu cầu ngày càng cao và không ngừng đổi mới của nền kinh tế, xã hội nước ta hiện nay, phục vụ cho sự nghiệp công nghiệp hoá và hiện đại hoá đất nước, từng bước tiếp cận với xu thế phát triển của nền giáo dục đại học tiên tiến trong khu vực và trên thế giới với các nhiệm vụ cơ bản sau: Đào tạo những chuyên gia với chất lượng cao, đào tạo nhân tài trong những lĩnh vực của khoa học và công nghệ, kinh tế và kỹ thuật, giáo dục và đào tạo nhằm đáp ứng các yêu cầu phát triển của xã hội Việt Nam hiện nay và trong tương lai, phục vụ cho sự nghiệp công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước, xứng đáng là một trung tâm hàng đầu của cả nước trong lĩnh vực giáo dục và đào tạo đại học. Sáng tạo những giá trị mới về khoa học, công nghệ, văn hoá, giáo dục. Tiến hành các nghiên cứu cơ bản, nghiên cứu các vấn đề khoa học và công nghệ mũi nhọn của quốc gia và quốc tế, tham gia nghiên cứu để giải quyết các vấn đề do yêu cầu kinh tế, xã hội nước ta đặt ra, tham gia thẩm định về mặt khoa học và công nghệ các dự án, các công trình lớn của quốc gia, góp phần đưa những thành tựu khoa học và công nghệ tiên tiến vào thực tiễn sản xuất, đời sống. Gắn bó chặt chẽ giữa hoạt động đào tạo và nghiên cứu khoa học, giữa nghiên cứu khoa học và thực tiễn sản xuất; phục vụ đắc lực cho sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, làm nhiệm vụ của một Trung tâm văn hoá, khoa học, một đầu mối giao lưu khoa học và văn hoá quan trọng của cả nước.

Một thế kỷ mới, một thiên niên kỷ mới đầy hứa hẹn và thách thức đang ở trước mắt chúng ta: Vươn lên cho kịp các nước tiên tiến hay tụt hậu? Giữ vững nền độc lập của dân tộc hay bị rơi vào một tình trạng nô lệ mới? Dân tộc ta nhất định chiến thắng.

(Đăng trong báo Xuân Bình Tý 1996 -
Bản tin Đại học Quốc gia Hà Nội)